

**„Izvještaj dobre prakse ekonomskog osnaživanja žena žrtava
porodičnog nasilja“**

Trebinje, 2019. godina

Podržano od: Kvinna till Kvinna

"Ovaj materijal je u potpunosti finansirala Švedska agencija za međunarodni razvoj (Sida) i Kvinna till Kvinna. Sida i Kvinna till Kvinna ne moraju se složiti sa izraženim mišljenjima. Sam autor je odgovoran za sadržaj. "

O NAMA

Grupa građana, 20 muškaraca i žena je osnovala 2002. godine u Trebinju „Ženski centar“ Trebinje, udruženje za pomoć djeci i ženama žrtvama porodičnog nasilja, koje se 2016. preregistrovalo u Fondaciju „Ženski centar“ Trebinje. Preregistracijom nismo odstupili od misije i vizije samo proširili djelokrug rada.

Fondacija je nastala kao izraz potrebe da se javno progovori o nasilju nad ženama i djecom koje se, do tada, smatralo privatnim problemom pojedinaca, a ne kao problem koji utiče na cijelo društvo. Duboko ukorijenjeni stereotipi i patrijarhalni stavovi o poziciji i ulozi žene u društvu i porodici stvorili su određene „tabu teme“ po pitanju specifičnih odnosa između muškaraca i žena. Rukovođeni željom da doprinesemo rješavanju ovog globalnog problema, prije svega u okviru naše regije, ali i na nivou države i šire, mi sprovodimo naše aktivnosti u različitim oblastima života i rada kako bismo obezbijedili najadekvatniji odgovor na ovaj izazov.

Vizija fondacije je poboljšanje položaja žena u društvu i porodici, kao i život bez nasilja. Naša misija je borba za dječija i ženska ljudska prava u svim segmentima i ekonomsko osnaživanje žena. Rad naše fondacije se zasniva na procjeni potreba, tako da su rezultati proizvod prepoznatih potreba i našeg volonterskog doprinosa da ih zadovoljimo. Od programskih aktivnosti imamo: pravno savjetovište gdje omogućujemo besplatnu pravnu pomoć i podršku“osobe od povjerenja“, psiho-socijalno savjetovište za žrtve porodičnog nasilja, savjetovište za ekonomsko osnaživanje žena ranjivih kategorija, sprovodimo zagovaračke aktivnosti i istraživanja, kao i edukacije.

Naša fondacija trenutno broji 21 člana koji svojim kredibilitetom, profesionalnošću i autoritetom doprinose razvoju organizacije. Šest osoba je zaposleno na puno radno vrijeme, 2 osobe se angažuju u skladu sa ugovorima o djelu, dok 10 osoba volontira u implementiranju različitih aktivnosti.

Struktura fondacije je podijeljena na tri nivoa: Upravni odbor, direktor i zamjenik direktora. Upravni odbor broji tri člana. Odbor se sastaje svakih tri mjeseca, a po potrebi i češće. O kredibilitetu i transparentnom finansijskom poslovanju najbolje svjedoči činjenica da smo za ovih 18 godina uspješno realizovali preko 120 projekata.

UVOD

Žene žrtve porodičnog nasilja zbog svoje ekonomske zavisnosti od muževa-nasilnika najčešće su prinuđene da ostanu u takvoj nasilnoj zajednici. Obično nasilnici ne dozvoljavaju svojim suprugama da se zaposle jer na taj način, njihovom ekonomskom zavisnošću, doprinose njihovoj kontroli i držanju u zavisničkom položaju bez mogućnosti napuštanja nasilne zajednice. Dodatni problem za žrtvu, ukoliko se ohrabri da ipak napusti nasilnika, predstavlja izbjegavanje privatnog sektora da uposli ovu kategoriju stanovništva jer postoji realna mogućnost da njen suprug-nasilnik na njenom poslu pokuša ili izvrši nasilje nad njom. Privatnik opravdano nije stimulisan da uposli potencijalno "problematičnu" radnicu što zbog njenog nasilnog supruga, što zbog češćeg odsustva jer je obično ta žena ujedno samohrana majka (primorana da se upotpunosti sama brine za svoju djecu jer u slučajevima nasilja otac obično nije faktor kao partner stabilnosti već destabilizacije i za djecu, a ne samo za suprugu). Istraživanje koje je sproveda naša Fondacija "Ženski centar" Trebinje, pokazalo je da oko 80% žrtava porodičnog nasilja koje borave u Sigurnim kućama, nakon napuštanja Sigurne kuće, ponovo se vraća u nasilnu zajednicu. Glavni razlog zašto to rade je upravo ekonomska zavisnost i bezizlazna situacija po pitanju iznalaženja uposlenja ili pokretanja vlastitog biznisa. Svi znamo da banke koje davajukoliko toliko povoljne kredite, uslovljavaju svoje klijente hipotekom nad adekvatnom imovinom. S druge strane, po običajnom pravu, koje je još uvijek iznad pravne regulative, žene svu svoju naslijeđenu imovinu prepuštaju braći, a stečena se vodi na ocu, mužu ili sinu. Tako da one praktično, u najvećem broju, ne raspoložu nektretninama i nisu kreditno sposobne za ozbiljnije kreditne linije. Iz tih razloga neophodno je obezbijediti finansijsku podršku uposlenju ili samouposlenju žena žrtava porodičnog nasilja kako bi mogle da ostvare svoju nezavisnost od nasilnika a samim tim i izlazak iz nasilne porodice.

Sve gore navedeno je bio naš motiv da uradimo istraživanje kako bi smo imali argumente za pokretanje inicijative u pravcu sistemskog ekonomskog osnaživanja žena žrtava porodičnog nasilja. Godine 2007. /2008. uz podršku Kvinna till Kvinna sproveli smo istraživanje na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine. Potrebno je naglasiti da je naša borba trajalapunih 10 godina i da smo uspjeli isključivo zahvaljujući kontinuiranoj finansijskoj podršci švedske organizacije Kvinna till Kvinna, koja zajedno sa nama nije odustala od namjere da istrajemo na ovom putu. Tako da nekad, ono što izgleda kao neuspjeh (period od istraživanja pa do usvajanja), pretvori se u veliki uspjeh ako ste konstantno uporni u tom pravcu, jer smo prvi u regionu koji su uspjeli da u Vladine mjere posticaja za uposlenje i samouposlenje uvrste novu kategoriju u ranjive skupine-žene žrtve porodičnog nasilja.

U nastavku teksta slijede naši koraci koje smo preduzeli kako bi ostvarili zacrtani cilj-ekonomski osnažiti žene žrtve porodičnog nasilje na području Republike Srpske.

PRVI KORAK – Istraživanje

Istraživanje „*Žrtve porodičnog nasilja kao nova kategorija siromašnih*“ na nivou cijele BiH, urađeno je 2008. godine, u partnerstvu sa organizacijama „Lara“ iz Bijeljine, „Medika“ iz Zenice i „Žene BiH“ iz Mostara.

Cilj istraživanja je bio: Spoznaja uticaja porodičnog nasilja na stvaranje nove kategorije siromašnih - žena i djece žrtava porodičnog nasilja u cilju doprinosa stvaranja pozitivnih politika za uvođenje gender senzibilnih budžeta na svim nivoima u BiH. Osnovna pretpostavka istraživanja je da nasilje u partnerskom odnosu, kao jedan od faktora, doprinosi porastu siromaštva u društvu, što je ovo istraživanje i potvrdilo.

Istraživanje je pokazalo da su:

“Problemi i prepreke vezane za ekonomsku stranu problema nasilja:

- ekonomska zavisnost žena od svojih bračnih ili vanbračnih partnera,
- ponavljanje intervencija službi u slučajevima nekih nasilnih partnerskih veza, zbog toga što nisu stvorene pretpostavke za izlazak žrtve iz nasilne zajednice, ili zbog trajnih posljedica koje je nasilje ostavilo na njih (bez obzira da li su ostale ili izašle iz nasilne veze),
- nedovoljna finansijska podrška - u budžetu ne postoje finansijska sredstva niti mjere koje bi smanjile ili ublažile ekonomske uzroke i posljedice nasilja.

Ovo je grupa problema koja se najviše dotiče cilja i istraživanja i projekta koji stoji iza njega.

U podacima istraživanja nalazimo da od 296 ispitanica, prilikom traženja pomoći zbog nasilja u partnerskom odnosu, njih 63,5% nije imalo namjeru da se razvede. Pa ipak, danas, u tom istom uzorku, je samo 46,3% „sačuvanih porodica“, a od tih „sačuvanih“, najmanje jednu trećinu porodica (15,5%) je, uprkos opasnosti od nasilja, „sačuvalo“ (još veće) siromaštvo, koje žrtvi nasilja i njenoj djeci prijeti ako se odluči za razvod.

Poznato je da u našoj državi nije riješeno pitanje alimentacionih fondova namjenjenih žrtvama, nema zaposlenja ni olakšica pri zapošljavanju, nema u većini opština u BiH „sigurnog stambenog zbrinjavanja“ ili subvencioniranja troškova stanovanja za žrtve nasilja koje više nisu u partnerskoj vezi.

Dakle, između „porodice pod svaku cijenu“ i razvoda kao jedinog rješenja da nasilje prestane, otvaraju se dva područja u koja treba unijeti promjene u pristupu slučajevima nasilja a to su:

- prvo područje: djelovanje u pravcu efikasnijih i raznovrsnijih mjera koje mogu podržati ostajanje u partnerskom odnosu, ali na kvalitetniji način i bez nastavljanja nasilja,
- drugo područje: iznalaženje efikasnijih rješenja pomoću kojih napuštanje nasilnog partnerskog odnosa, ne bi značio i pristajanje na siromaštvo.

U podacima koje su nam službe stavile na raspolaganje, očigledno je da se u nekim službama od 2005. godine, do danas smanjuje broj prijavljenih slučajeva nasilja. Ovaj podatak bi mogao signalizovati gubitak povjerenja žrtava porodičnog nasilja u institucije sistema.

Podaci istraživanja pokazuju da je u uzorku nasilje, zbog različitih razloga u prosjeku trajalo 5,15 godina, prije nego što je žrtva zatražila pomoć od službi. Kada znamo koliko vremena i hrabrosti, i koja doza očaja kod žrtve je često potrebna da bi se odlučila na prijavljivanje nasilja službama, onda se momentat kada žrtva alarmira službe, ne bi smio olako propustiti.

Da bismo izbjegli vraćanje na početke, da bismo spriječili da nasilje ponovo postane privatni problem žrtve, skriven od pogleda javnosti i nedostupan brizi društva, treba nastaviti sa daljim senzibilisanjem i razvojem odgovornosti zajednice. Potrebno je i permanentno govoriti o pravnoj zaštiti žrtava nasilja. Ali, prije svega, treba poboljšati efikasnost mjera zaštite žrtve i unaprijediti sposobnost zajednice da se kvalitetnije pobrine za ekonomsku stranu povezanu sa problemom nasilja u porodici.

Zaključci i preporuke:

Istraživanje je pokazalo da kod ispitanica, žrtava porodičnog nasilja, ne postoji svjesnost o :

- nasilju u porodici kao problemu koji je proistekao iz specifičnosti patrijarhalnih rodnih odnosa u društvu, i
- obavezi države da interveniše i sprječava ovaj oblik nasilja.

Veliki broj ispitanica nasilje i dalje doživljava kao „ličnu sudbinu“.

I pored spremnosti institucija da rade na sprečavanju nasilja, intervencija društva nije dovoljna da omogući prestanak nasilja, da garantuje socijalnu sigurnost žrtvama nasilja. Zakonski okvir za sprječavanje nasilja u porodici usmjeren je na intervenciju u slučajevima krize. Pravni položaj žrtava nasilja nije eksplicitno definisan pa samim tim ni obaveze države kojima bi se obezbijedila socijalna integracija žrtve, što direktno utiče da nasilje u porodici proizvodi novu kategoriju siromašnih i doprinosi daljem siromaštvu žena.

Zakonski okvir takođe nema preventivnu komponentu, a primjena zakona u slučajevima nasilja umanjuje preventivnu funkciju ove intervencije (niske kazne za počinioc

nasilja). Sadašnja sudska praksa više rehabilituje porodične nasilnike nego što kažnjava nasilje u porodici, kao težak oblik kršenja ljudskih prava.

Potrebno je:

- Raditi na podizanju svjesnosti društva, a posebno žena, o nasilju kao društvenom problemu koji uzrok ima u patrijarhalnom obrascu društva
- Raditi na uklanjanju iz javnog života društvenih stereotipa koji utiču na reprodukciju patrijarhalnih rodni uloga koje determinišu nasilje u porodici kao model ponašanja
- Raditi na podizanju svjesnosti o nasilju u porodici kao problemu društva
- Raditi na podizanju svjesnosti o uticaju nasilja u porodici na zdravlje žrtava
- Neophodna je dorada zakonodavnog okvira u oblasti prevencije i sprečavanja nasilja kojom bi se ojačale uloge institucija socijalnog staranja u sprečavanju nasilja u porodici, definisala prava žrtava nasilja na socijalnu i ekonomsku intervenciju i zaštitu kroz osnivanje alimentacionih fondova i fondova za žrtve. Žrtve nasilja treba da dobiju status osoba u stanju socijalne potrebe koje imaju pravo na ekonomsku podršku i zaštitu od strane države.
- Neophodno je uvođenje multisektorskog pristupa prevenciji i sprečavanju nasilja u porodici koji bi uključivao i sinhronizovano evidentiranje žrtava nasilja i izradu socijalne anamneze za svaku žrtvu ponaosob.
- Neophodno je sve podatke skladištiti u jedinstvenu bazu podataka o nasilju u porodici koja bi bila dostupna svim institucijama koje su uključene u prevenciju i sprečavanje nasilja.

Svijest o tome koliko nasilje u partnerskom odnosu razorno djeluje, ne samo na direktne žrtve, nego i na djecu koja rastu okružena nasiljem i uvid u ekonomsku situaciju u porodicama u kojima se događa nasilje, tjera nas da kao zajednica uradimo nešto. Ta djeca u svoje odrasle živote nose neke obrasce ponašanja i stavove o partnerstvu i roditeljstvu, koja u slijedećoj generaciji lako mogu postati sjeme novih razrušenih porodica i nove djece koja će patiti kao i oni danas.

Društvo mora reagovati, jer ta današnja djeca svoje današnje patnje nose sa sobom u svoje živote i u budućnost cijele naše zajednice. Njihove majke su danas prisiljene razmišljati (kako reče jedna ispitanica): „Nema pomoći ... on se ne mijenja, a ja nemam gdje...“.

„Društvo bi moralo smći potrebna sredstva i podesiti pravnu regulativu koja tretira problem nasilja u partnerskim odnosima i pokazati ženama i majkama i njihovoj djeci, žrtvama nasilja, da je umjesto izbora: ili nasilje ili siromaštvo, moguć i dostojanstven život bez nasilja.“*

* Istraživanje <http://www.zenski-centar.org/sr/publikacije>

DRUGI KORAK – Prijedlog ekonomskih mjera podrške za žene žrtve porodičnog nasilja na lokalnom i entitetskom nivou

Ovaj paket ekonomskih mjera smo uz veliku podršku Profesora dr Željka Račića, već u 2009. godini, pripremili i zajedničkim snagama lobirali dugi niz godina različite institucije Republike Srpske da ga u potpunosti ili djelimično usvoje. Tako smo imali od strane dvije opštine usvajanje našeg Petog prijedloga namjenjenog lokalnom nivou (Opština Gacko i Opština Berkovići).

Ovako je izgledao naš prvobitni prijedlog:

Prvi prijedlog – entitetski nivo

Formiranje nove garantno-kreditne linije za fizička lica sa specifičnim potrebama, u koju grupu spadaju žene žrtve porodičnog nasilja, inovatori u okviru kredita IRB RS, krediti namijenjeni stanovništvu i td. Potrebno je predložiti da žene žrtve porodičnog nasilja uđu u beneficiranu grupu (porodice poginulih, invalidi, porodice sa 4 i više djece...). Iznos garancije bio bi od 3.000 KM do 40.000 KM, maksimalna izlazna kamatna stopa (sa svim premijama, naknadama i provizijama) 5,5 %.

Tekst prijedloga: Garantni fond RS izdavaće garancije i po kreditnim linijama IRB RS po uslovima definisanim Pravilima plasmana po kreditnim linijama i zajmovima za žene žrtve porodičnog nasilja.

Prijedlog: Nevladin sektor i/ili Gender centar RS

Drugi prijedlog – entitetski nivo

Investiciono Razvojna banka Republike Srpske

Tekst prijedloga: Za odobrene kredite IRB RS od 500.000 KM, obavezno je da se zaposli jedna žena žrtva porodičnog nasilja (prednost zapošljavanja).

Treći prijedlog – lokalni nivo

Zakonom o Investiciono-razvojnoj banci RS („Službeni glasnik RS“, br. 56/06) utvrđena je djelatnost IRBRS, a član 7. stav 3. izričito kaže da IRBRS ne može obavljati poslove davanja garancija. IRBRS je sugerisala jedinicama lokalne samouprave formiranje depozitnih i/ili kreditno-garantnih fondova, koji bi omogućili što većem broju zainteresovanih korisnika lakši pristup kreditnim sredstvima. Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske (SG RS br.30/07), zakonodavac je predvidio formiranje garantnih fondova na nivou jedinica lokalne uprave (opštine i gradovi) u svrhu podrške razvoja sektora MSP-a, poljoprivrede i sl.

Tekst prijedloga: Formiranje garantnog fonda u jedinicama lokalne uprave

Inicijator: Savez opština i gradova Republike Srpske, NVO sektor

Četvrti prijedlog – lokalni nivo

Tekst prijedloga: Korisnici sredstava u oblasti preduzetništva dužni su da na svakih 25.000 KM odobrenih kreditnih sredstava (garancija) zaposle jedno lice - žrtvu porodičnog nasilja sa područja date opštine, a koje nije bilo zaposleno u proteklih godinu dana kod istog poslodavca, te da prihvate obavezu da u periodu od tri godine neće smanjivati broj radnika.

Inicijator: NVO sektor i/ili Gender centar Republike Srpske

Peti prijedlog – lokalni nivo

Tekst prijedloga: Opštine u budžetu izdvoje od 3.000 KM do 5.000 KM (u zavisnosti od veličine opštine tj. opštinskog budžeta) za žene žrtve porodičnog nasilja na osnovu poslovnog plana.

Inicijator: Savez opština i gradova Republike Srpske, NVO sektor.

Šesti prijedlog – lokalni nivo

Tekst prijedloga: Da se preduzetnici oslobode plaćanja opštinske takse ako zaposle ženu žrtvu porodičnog nasilja.

Inicijator: Savez opština i gradova Republike Srpske, NVO sektor.

Obrazloženje prijedloga:

Problemi s obezbjeđenjem kolaterala najbolje se vide iz strukture kredita koje je Investiciono-razvojna banka (IRB) RS do sada plasirala preko komercijalnih banaka.

Ubjedljivo najmanje sredstava od početka rada IRB-a plasirano je za početni biznis i mikrobiznis u poljoprivredi, 3 % ukupno plasiranih kredita, vrlo često zbog problema s garancijama.

Do sada niti jedna garancija (od 11 izdatih u vrijednosti od 4.112.472,23 KM) nije izdata za start-up i preduzetnike. Ove godine su izdate 4 garancije u iznosu od 1.107.472,23 KM.

Mnoga preduzeća imaju problem zbog neuređenih zemljišno-knjižnih prava zbog čega nisu u mogućnosti obezbijediti kolateral koji traži banka za odobrenje kredita.

Sedmi prijedlog – Projektni pristup

Tekst prijedloga: U okviru resornog ministarstva (Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS ili Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva RS) napraviti projekat “Žene preduzetnici” sa ciljem dodjele bespovratnih sredstava kao podrške male vrijednosti.

Inicijator: NVO sektor, agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća RS, Gender centar RS.

Osmi prijedlog – poziv velikim preduzećima na društveno odgovorno ponašanje

Velike kompanije svoje poslovanje sve češće usmjeravaju ka društvu, što je način da se integrišu u zajednicu. Rješavajući mnoge probleme zajednice, kompanije se mogu približiti svojim korisnicima. Da bi se što više približile korisnicima, one rješavaju pitanja društvene zajednice tako što osluškuju šta su najveći problemi. Da bi ostavile utisak pouzdanog partnera, svjetske kompanije veliku pažnju posvećuju odnosima sa javnošću i rješavanju društvenih problema. Zato i naša preduzeća moraju da prepoznaju sve oblike društveno odgovornog ponašanja i da se razvijaju u tom smjeru.

Tekst prijedloga: uputiti javni poziv velikim kompanijama na našem prostoru (Telekom Srpske, Elektroprivreda Republike Srpske, Naftna industrija Republike Srpske, Lutrija Republike Srpske, banke, Integral Inžinjeri, i ostala javna i privatna preduzeća) da svoje poslovanje usmjere na društveno odgovorno ponašanje tj. da odvoje dio sredstava za rješavanje problema ugroženih kategorija stanovništva i da imdaju podršku da se ekonomski osnaže.

Deveti prijedlog: Modifikovani Garantni fond

-Razlozi za zakonodavnu intervenciju,

-Potreba usklađivanja sa EU zakonima,

-Poseban tretman za kvalifikovane ulagače,

-Uređeno prekogranično djelovanje investicionih fondova, odnosno društava za upravljanje istim,

-Jasnije definisana tipologija fondova, dopustivi sastav njihovog portfelja i ograničenja ulaganja te metodologije utvrđivanja vrijednosti portfelja fonda.

Naš prijedlog: Modifikovani Garantni fond u vidu Fonda rizičnog kapitala. Mogući model koji bi bio namijenjen kao podrška ekonomskoj samostalnosti žena žrtava porodičnog nasilja bio bi (modifikovani) model garantnog fonda u vidu Fonda rizičnog kapitala.

Osnivači: Vlada Republike Srpske (nadležno ministarstvo/ministarstva) i Inovacijski centar Republike Srpske, sa jedne strane, privatni ulagači i/ili investitori na tržištu kapitala, s druge strane.

Deseti prijedlog za izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak

Prijedlog A : Odnosi se na izmjene u Zakonu o porezu na dohodak- prikazane u Pravilniku o primjeni istog. Radi se o mogućnostima uvođenja nove kategorije kod umanjenja poreske osnovice.

Tekst prijedloga : izmjena pod G) umanjenje poreske osnovice za žrtve porodičnog nasilja ostvaruje se na osnovu potvrde od Centra za socijalni rad, Centra javne bezbjednosti i nadležnog ministarstva.

Napomena: Iznos umanjenja poreske osnovice na godišnjem nivou može biti 1200 KM kao što je to slučaj sa dobrovoljno uplaćenim penzionim osiguranjem.

Prijedlog B: Odnosi se na mogućnost da se poslodavci stimulišu da zapošljavaju žene/muškarce žrtve porodičnog nasilja na način da im država odobri umanjeno plaćanje doprinosa (kao što je to bio slučaj sa zapošljavanjem pripravnika).

Ove prijedloge prof. dr Željko Račić je dodatno modifikovao, te smo ih prosljedili relevantnim ministarstvima i drugim institucijama uz kontinuirano zagovaranje istih za njihovo usvajanje:

JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske realizuje Projekte podrške zapošljavanju i samozapošljavanju. Predlažemo (*Prijedlog broj 3*) uvođenje novog Projekta pod nazivom: "Projekat podrške zapošljavanju žena žrtava porodičnog nasilja".

Tekst Projekta (poziva) glasio bi:

JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske realizovaće "Projekat podrške zapošljavanju žena žrtava porodičnog nasilja" čija će ukupna vrijednost biti 400.000 KM, a koji se finansira iz sredstava Budžeta Republike Srpske (sredstava Zavoda za zapošljavanje).

Projektom će biti obuhvaćeno zapošljavanje žena žrtava porodičnog nasilja koja su u toku 2016. godine bila u evidenciji MUP RS i Centra za socijalni rad, a koja aktivno traže zaposlenje i prijavljeni su na evidenciju Zavoda prije objavljivanja Javnog poziva. Zapošljavanje lica iz ciljne grupe vršiće se na period od najmanje 12 mjeseci, na puno radno vrijeme i to kroz sljedeće komponente:

I Komponenta: Zapošljavanje kod poslodavaca za 100 lica u iznosu od 3.000 KM po jednom licu što je ukupno 300.000 KM.

II Komponenta: Samozapošljavanje za 25 lica u iznosu od 4.000 KM po jednom licu što je ukupno 100.000 KM.

Prijedlog broj 4: Postojeću kreditnu liniju IRB-a: Stambeni krediti, proširiti sa ženama žrtvama porodičnog nasilja.

STAMBENI KREDITI

Namjena:

- Kupovina stambenih jedinica,
- Izgradnja stambenih jedinica,
- Rekonstrukcija stambenih jedinica,
- Proširenje stambenih jedinica.

Iznos:

- Od 5.000 do 50.000 KM (za rekonstrukciju i proširenje stambene jedinice);
- Od 10.000 do 100.000 KM (za kupovinu i izgradnju prve stambene jedinice u vlasništvu).

Period otplate: do 20 godina.

Grejs period: nema.

Način plasmana se vrši preko finansijskih posrednika, lista banaka i mikrokreditnih društava, kod kojih se može podnijeti zahtjev za sredstva iz ove kreditne linije.

Prijedlog 5: STAMBENI KREDITI ZA SAMCE I PAROVE IZ SREDSTAVA CEB (postojeća kreditna linija IRB-a)

Ova kreditna linija realizuje se u saradnji sa Razvojnomo bankom Savjeta Evrope (CEB), kroz Projekat Socijalni program stambenog zbrinjavanja u BiH - RS. Naš prijedlog je da se u korisnike/ce uvedu i žene žrtve porodičnog nasilja.

Namjena:

- kupovina prve stambene jedinice,
- izgradnja prve stambene jedinice,
- proširenje prve stambene jedinice.

Iznos:

- od 5.000 do 50.000 KM - za proširenje,
- do 100.000 KM - za kupovinu i izgradnju.

Period otplate: do 20 godina.

Grejs period: nema.

Dodatni uslovi:

- mjesečno raspoloživi prihodi po domaćinstvu ograničeni su na maksimalni iznos od 1.200 evra (preračunato u KM po srednjem kursu Centralne banke BiH),
- ukupna površina stambene jedinice, za kupovinu, ograničena je na 65 m², odnosno u izgradnji, na 92 m²,
- finansiranje proširenja stambene jedinice dopušteno je samo u slučajevima u kojima ukupna površina postojeće jedinice ne prelazi 20 m² po članu domaćinstva.
- korisnicima kredita nije dozvoljeno da prodaju ili izdaju u zakup stambenu jedinicu u periodu od pet (5) godina nakon odobravanja kredita.

Način plasmana: preko postojećih komercijalnih banaka.

TREĆI KORAK- završna faza

Da bi smo povećali pritisak na institucije sistema u Republici Srpskoj 2016. pozvale smo dvije partnerske organizacije, fondaciju "Lara" Bijeljina i "Helsinški parlament građana" Banjaluka, da nam se pridruže u nastojanjima da izlobiramo usvajanje navedenih mjera.

Zajedničkim naporima ponovo smo modifikovale prijedloge koje smo uputili Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, n/r Pomoćnice ministra gospođe Mire Vasić, koja je inače bila naša ključna podrška u institucijama.

Naši prijedlozi za dopunu Akcionog plana zapošljavanja Republike Srpske za 2017. a koje je Ministarstvo djelimično usvojilo za 2017. (usvojene mjere se odnose na samoupošljavanje) su:

"1. Da "Projekat podrške zapošljavanju u privredi Republike Srpske u 2017. godini" sadrži dodatnu komponentu:

- a) sufinansiranje zapošljavanja žena žrtava nasilja kod poslodavaca
- b) sufinansiranje samozapošljavanja za žene žrtve rodno zasnovanog nasilja

Status žrtve nasilja, potencijalne korisnice programa zapošljavanja i samozapošljavanja dokazivaće potvrdom nadležnog centra za socijalni rad da je osoba upisana u evidencije o žrtvama nasilja u porodici u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i/ili preporukom ili uvjerenjem istog organa izdatog u skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti.

Ukoliko propisi to dozvoljavaju, bilo bi važno da iznosi sredstava sufinansiranja za zapošljavanje/samozapošljavanje žrtve nasilja budu viši da bi mjera bila stimulativna za poslodavce jer se radi o kategoriji koja potencijalno zahtijeva dodatne napore za poslodavca. Policijske evidencije, sudske presude i druga dokumenta i izvještaji o nasilju u porodici, kao i istraživanja i iskustva organizacija koje pružaju pomoć žrtvama nasilja, ukazuju da su žrtve nasilja, posebno žene izložene nasilju i uznemiravanju i na radnom mjestu, zbog čega mnoge od njih dobijaju otkaz ili same napuštaju posao. Ovi oblici nasilja ne prestaju ni kada žena napusti nasilnu zajednicu ili se razvede, čak i kada je prema učiniocu nasilja izrečena zaštitna mjera (zabrana uhođenja ili zabrana približavanja žrtvi nasilja, i druge). Zbog togazapošljavanje žrtve nasilja može da poslodavcu nametne dodatne obaveze kao nadzor nad bezbjednošću radnika, saradnju sa policijom, toleranciju u slučajevima opravdanog izostanka s posla ili bolovanja i liječenja zbog preživljenog nasilja. Ovaj aspekt bi mogao da se uzme u obzir pri visini iznosa sufinansiranja, ako je moguće, ili da se rješava putem razvijanja specifičnih vidova podrške za ekonomsko osnaživanje žrtava nasilja.

2. Sredstva podrške za ekonomsko osnaživanje žena žrtava nasilja i drugih ranjivih kategorija žena koje u periodu od dvije godine ili trajno nemaju mogućnost ili kompetencije da pristupe tržištu rada, a mogu da poboljšanjem tehnoloških i drugih uslova svojim radom unaprijede svoju ekonomsku situaciju ili situaciju svoje porodice. Ovaj program mogao bi da se realizuje u skladu sa kompetentnim organizacijama civilnog društva, odnosno udruženjima građana koja ispune propisanu proceduru (stručni kapaciteti, sporazumi o saradnji sa lokalnim upravama, zavodima za zapošljavanje i centrima za socijalni rad). Komponenta ovog programa može da bude i poslovno savjetovanje, jačanje poslovnih vještina, podrška poslodavcima koji zapošljavaju žrtve nasilja u rješavanju problema koji su navedeni u tački 1., i uopšte monitoring efekata intervencije ekonomskog osnaživanja.

3. Projekat podrške zapošljavanju žena/osoba koji su žrtve nasilja u porodici koji bi kao samostalan projekat provodio JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i imao dvije komponente:

- a) subvencija poslodavcu za zapošljavanje žrtve nasilja
- b) subvencija za samozapošljavanje žrtve nasilja

Specifičnost programa bila bi da konkurs, odnosno sredstva budu otvorena/dostupna duži vremenski period (od 8 do 12 mjeseci).

Status žrtve nasilja u porodici dokazivao bi se na isti način kako je navedeno u prijedlogu mjere 1., a sve napomene date uz mjeru 1., iznos subvencije i rizici, bili bi značajni i za Projekat podrške zapošljavanju žena/osoba koje su žrtve nasilja u porodici.

Ukupna sredstva: do 400 000, 00 KM

Ukupan broj korisnica/ka: oko 150 žena/osoba koje su žrtve nasilja u porodici za godinu dana.”

Fondacija “Ženski centar” Trebinje, zajedno sa fondacijom “Lara” Bijeljina su tokom 2017. godine uspjele u “Akcioni plan zapošljavanja RS za 2018.” uključiti žene žrtve porodičnog nasilja kao ranjivu kategoriju ne samo u Javni poziv za samozapošljavanje koji raspisuje Zavod za zapošljavanje RS, već i u dio podsticaja za njihovo zapošljavanje. Dakle, nakon puta od punih 10 godina uspjeli smo da Vlada Republike Srpske podrži žene žrtve porodičnog nasilja za 2018. godinu na način:

“JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske realizuje „Program zapošljavanja isamozapošljavanja ciljnih kategorija u privredi u 2018. godini”, čija je ukupnavrijednost 500.000 KM, a koji se finansira iz sredstava Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske. Programom je predviđeno zapošljavanje i samozapošljavanje 115 lica iz ciljne grupe programa i to žena žrtava porodičnog nasilja, žena u ruralnim područjima i lica kojima nedostaje do 3 godine staža osiguranja za sticanje uslova za starosnu penziju (izuzev lica koja koriste pravo uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za sticanje uslova za starosnu penziju), koja aktivno traže zaposlenje i prijavljena su na evidenciju, kroz finansiranje samozapošljavanja i finansiranje zapošljavanja kod poslodavca.”**

A za 2019. godinu dodatno unaprijeđena podrška:

“Programom je predviđeno zapošljavanje i samozapošljavanje 1.225 lica iz ciljne grupe Programa, koja aktivno traže zaposlenje i prijavljena su na evidenciju kako slijedi: lica starija od 40 godina, žene žrtve porodičnog nasilja i ratne torture, štíćenice domova koji su završili školovanje, žene u ruralnim sredinama i lica koja se nalaze na evidenciji duže od šest mjeseci.”***

** JU Zavod za zapošljavanje RS, Javni poziv za zapošljavanje i samozapošljavanje 2018. godinu

*** JU Zavod za zapošljavanje RS, Javni poziv za zapošljavanje i samozapošljavanje 2019. godinu

ZAKLJUČAK

Danas u Republici Srpskoj, iako su žene žrtve porodičnog nasilja uvedene u Vladin program zapošljavanj i samozapošljavanja, to nije dovoljno. Svakako jeste primjer dobre prakse na samo za Bosnu i Hercegovinu, već za cijeli region. Međutim, i dalje treba raditi intezivno na zagovaranju uvođenja povoljnih kreditnih linija (stambenih, poslovnih), gdje instrumenti za žene žrtve porodičnog nasilja neće biti imovina već neka druga rješenja-npr. Garantni fondovi! Naša organizacija planira nastaviti aktivnosti u cilju doprinosa osnaživanju žena žrtava porodičnog nasilja i u dijelu da društveno odgovorna preduzeća podrže kroz određene donacije socijalne kategorije ukučujući i ovu našu, kao i zagovaračke aktivnosti smanjenja ili sufinansiranja poreske osnovice za plate uposlenih žena žrtava porodičnog nasilja.